

forum for
natur og
friluftsliv
nordland

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Fauske 16. september 2013

Høringsuttalelse Vasskruna kraftverk, Kobbødalselva kraftverk og Vasskruna kraftverk i Lødingen og Tjeldsund kommune, Nordland fylke.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

FNF Nordland har, som følge av det store antall konsesjoner som er til behandling i Nordland, hatt begrenset kapasitet til å følge opp de omsøkte prosjektene på Hinnøya, i Lødingen, Kvæfjord og Tjeldsund kommuner i Nordland og Troms fylke. Vi har derimot gått igjennom søknadene og har innspill til de tre prosjektene i Nordland fylke og fått innspill fra natur- og friluftslivsinteresser i området. Vi har hatt en tett dialog med FNF Troms som har skrevet uttalelse til prosjektene som faller innenfor Troms fylke.

Innledning

FNF Nordland er godt kjent med at NVE nå behandler flere søknader innenfor et geografisk område samlet for å få raskere saksbehandling slik at flest mulig får vurdert søknaden sin i tide for å komme i betraktning i el-sertifikatordningen. Målet er å avvikle søknadskøen innen 2017. Vi er imidlertid lite tilfreds med at det ikke legges bedre til rette for å få vurdert samla belastning slik Naturmangfoldlovens § 10 forutsetter. Vurdering av samlet belastning ble lovet både av NVE og MD da pakkebehandlingen ble lansert.

Det store presset på vassdragsnaturen som følge av en storstilt småkraftutbygging og vindkraftkonsesjoner bare øker også i områder med store kraftoverskudd. Tap av naturmangfold, inngrepsfri natur, viktige opplevelseskvaliteter og landemerker fortsetter i et tempo vi ikke har sett siden de store kraftutbyggings tid for 50 – 60 år siden.

Vurdering av samla belastning må så langt det er rimelig bygge på eksisterende kunnskap av alle tidligere utbygginger og fremtidige utbygginger og hvilke konsekvenser dette har hatt for natur- og landskapsverdier. FNF Nordland forventer derfor en saksbehandlingsprosess og vedtak som på en god måte kan beskrive den samla belastningen på natur, landskap, friluftsliv og reindrift. I ”søknadspakken” kan ikke FNF Nordland se at det foreligger kunnskap og utredninger om tema samla belastning, og hvor mye av vassdragsnaturen, herunder prioriterte og utvalgte naturtyper, rødlistede arter, eller områder med store landskapsverdier, naturtyper og økosystemer (nml. § 4 og 5) som er gått tapt eller blitt marginalisert som følge av tidligere naturinngrep i regionen.

I områder der vassdragsnaturen er hardt belastet skal en være varsom med å tillate nye inngrep. Prinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal legges til grunn og loven setter krav om et rimelig kunnskapsgrunnlag for det enkelte tiltaket som er omsøkt, og samlede belastningen. Dersom det er knyttet usikkerhet til kunnskapsgrunnlaget må prosjektet avvente til det foreligger bedre kunnskap eller så skal *føre-var-prinsippet* legges til grunn. Dagens system med begrensede konsekvensutredninger i regi av utbygger, særlig i småkraftsaker, fungerer dårlig og bidrar til marginalisering av viktige verdier. Det er også slik at feltundersøkelsene alt for ofte foregår til en tid på året som begrenser betydningen av datainnhenting. Det er derfor positivt med den nasjonale kartleggingen av landskaps- og naturverdier og naturmangfold som nå er startet i Nordland. Videre konsesjonsbehandling må avvente denne kunnskapsinnhenting i tilfeller der kunnskapsgrunnlaget er dårlig, jfr *føre-var-prinsippet*.

Bestemmelsene i naturmangfoldloven om sumvirkninger og samlet belastning (§ 10) er speilvendt og slik å forstå at når naturverdier er forringet som følge av inngrep skal en være særlig varsom med nye inngrep som forringer restverdiene ytterligere. Det er viktig at all oppdatert kunnskap, og all kunnskap som nå innhentes, legges til grunn i behandling av konsesjonssøknader for småkraftverk.

Kunnskap om friluftsliv i fylket har vært lite kartlagt og Nordland fylkeskommune startet senhøsten 2011 opp et kartleggingsprosjekt av friluftsliv i Nordland med målsetningen om at alle kommuner i Nordland får kartlagt og satt verdi på sine friluftslivsområder. Det har også vært liten kartlegging og verdisetting av landskap og fossefall som viktige landskapselementer. I forbindelse med utarbeidelsen av fylkesdelplan for vindkraft og små vannkraftverk ble det gjennomført kartlegginger av landskapsverdier. I fylkesdelplan for små vannkraftverk pekes det på viktigheten av å ta landskapsestetiske hensyn og at det alltid stilles krav om tiltak for å ivareta landskapsopplevelsen. Landskapselementer som har stor verdi for stedsidentitet, friluftsliv og reiseliv er mest verdifull.

I Nordland er det et kraftoverskudd på over 40 % og begrenset kapasitet i overføringsnettet noe som fører til prisfall på energi. Energisparing og modernisering av gamle kraftverk stopper opp. Mangel på etterspørsel av kraft er ifølge kraftbransjen en flaskehals for frigjøring og utbygging av fornybar energi i Nordland. Kraftoverskuddet vil øke ytterligere de neste årene som følge av subsidiene fra elsertifikatordningen.

Kobbedalselva kraftverk i Lødingen kommune

Kobbedalselva renner ut i Kanstadbotnen i Indrefjorden som ligger i Lødingen kommune i Nordland. Tiltaksområdet ligger på den 2204 km² store Hinnøya. Landskapet i den aktuelle delen av øya er preget av både fjord og fjell. Kobbedalsvassdraget renner ut innerst i Innerfjorden, som utgjør den innerste delen av Kanstadfjorden.

Kobbedalselva kraftverk vil utnytte et fall på 346 m fra inntakene på kote 376 ned til kraftstasjonen som vil bli liggende i dagen på ca. kote 30. Det skal etableres et inntak ved Nedre Kobbedalsvatn og et inntak i bekken fra Trollvatnan. I alternativ A planlegges det å benytte Øvre Trollvatn som reguleringsmagasin med total reguleringshøyde på 2,5 m. I alternativ B planlegges det å regulere Nedre Kobbedalsvatn med 3,1 m. Vannveien på 3590 m

skal være nedgravd. En 350 m lang adkomstvei frem til kraftstasjonen skal oppgraderes. Middelvannføringen er 0,52 m³/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 1 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,5 MW, og etter planene gi en årsproduksjon på 9,5 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring på en 3,5 km lang strekning i Kobbeldalselva.

Søker planlegger å slippe en minstevannføring på 40 l/s om sommeren og 25 l/s om vinteren. Det er ikke planlagt start/stoppkjøring av anlegget. Når vannføring i elva blir lavere enn summen av minste turbinslukeevne og minstevannføring, vil turbinen stoppes og vannet slippes over dammen eller gjennom minstevannføringsarrangementet.

Det er behov for en midlertidig anleggsvei i forbindelse med rørtrasèen oppover sørsiden av Kobbeldalselva. Veien vil gå langsmed rørgaten og ha en lengde på 2750 m frem til knutepunkt for rørgate samt 620 m lengde fra knutepunkt og frem til inntak Nedre Kobbeldalsvatn. Fra knutepunkt vil transport av utstyr til inntak bekk fra Trollvatnan foregå med helikoptertransport. Bredde på anleggsvei og rørgatetrase vil være 25-30 meter. Det må bygges ny, permanent vei på ca. 350 m frem til kraftstasjon. Bredde på vei frem til kraftstasjon i anleggsfasen vil være 10-15 meter og i driftsfasen 3,5 -4 meter.

Friluftsliv

Området er et viktig utfartsområde. Kobbeldalsbekken og omgivelsene rundt benyttes som et helårs turterreng for befolkningen både i Lødingen, Harstad og Sortland kommuner. Området omfatter Harstad turlags aktivitetsområde og det går ei turløype fra riksveien ved Kanstadbotn og over til tettstedet Harstad.

FNF Nordland anser det omsøkte tiltaket som negativt for friluftsliv siden området bærer preg av å være inngrepsfritt og at det går ei turløype fra riksveien. Vi er videre kritisk til konsekvenser en regulering av Øvre Trollvatnet eller Nedre Kobbeldalsvatnet vil ha på friluftsliv og naturopplevelsen. Dette er sentrale spørsmål på en befaring av det omsøkte prosjektet.

Naturmangfold

Vegetasjonen langs elva er frodig og med et stort innslag av kalkkrevende planter. Det øvrige biologiske mangfoldet i området vurderes som relativt ordinært. Det er ikke registrert noen rødlistearter i området og det er liten sannsynlighet for funn. Redusert vannføring i elva og sidebekken fra nedre Trollvatnet vil ha negative konsekvenser for en rekke plantearter. Heving av Nedre Kobbeldalsvatnet (alt B) vil ha negative konsekvenser for ballblomengen i nord.

Det hekker fossefall i elva og den har en liten bestand av sjøaure, men det ble ikke fanget laks eller ål. Det ble heller ikke observert elvemusling langs elvestrekningen. Anadrom strekning er ca. 500 meter lang. En foss, nedstrøms kraftstasjonsplassering, med en rekke fall hindrer videre oppgang. Utbyggingen vurderes ikke å påvirke forholdene for anadrom fisk. Etablering av dam i utløpet av Øvre Trollvatnet vil hindre vandring av fisk mellom Nedre og Øvre Trollvatnan og viktig gytemuligheter for ørret i Øvre Trollvatnet. Heving av Nedre Kobbeldalsvatnet (alt. B) vil også ha negative konsekvenser for gyteområder.

Konsekvens ved LRV for gyteområdene til ørret i Øvre Trollvatnan vil være stort negativt omfang. Regulering av Øvre Trollvatn vurderes å ha ubetydelig-liten negativ konsekvens for naturtyper, vegetasjon og flora og liten negativ konsekvens for fisk.

Landskap og INON

En ev. utbygging vil gi et tap av INON i sone 2 på 4.5 km² samt et område i sone 1 vil bli redusert til sone 2.

I det berørte området av elven er det ikke noen fosser og elven renner nedover i jevnt fall. Landskapet i området er i stor grad skjermet for innsyn slik at inngrepet primært vil gi lokale visuelle virkninger.

Kvaliteten i landskapet er knyttet til stor grad av å være inngrepsfritt, åpent og noe vidt preg og nærheten mellom fjord og fjell. Videre har området bra potensial og en viss bruksfrekvens til friluftsliv og noe kulturhistoriske verdier.

FNF Nordland er kritisk til de landskapsmessige konsekvensene ved en eventuell utbygging.

Samlet belastning

Det er et avsnitt om samlet belastning i søknaden, men søker har ikke gjort utredninger på tema samlet belastning. Søker fokuserer i hovedsak på tilførselen av ny fornybar energi til Lødingen og fornybardirektivet. FNF mener at dette ikke kan overstyre kravene naturmangfoldloven stiller til vurdering av samlet belastning.

Konklusjon

FNF Nordland vurderer at de største konfliktene ved det omsøkte tiltaket er for friluftsliv og landskap, og stiller oss kritiske til omsøkte inngrep i vassdraget. En befaring i området skal kunne gi bedre vurdering av dette.

Vasskruna kraftverk i Lødingen kommune

Vasskruna kraftverk vil benytte et fall på 246 m i Vasskrunbekken. Fra inntaket på kote 276 føres vannet 900 m frem til kraftstasjonen på kote 30. Første del av rørgata skal gå på vestsiden av Vasskrunbekken ned til kote 175, hvor røret vil krysse elva. Vannveien vil være nedgravd. Fra kraftstasjonen bygges det en ca. 1400 m lang og 4 m bred midlertidig anleggsvei langs rørgata opp til inntaket. Eksisterende skogsbilvei skal oppgraderes og forlenges med om lag 700 m frem til kraftstasjonen. Middelvannføringen er 0,31 m³/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 0,61 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på ca. 1,2 MW, og etter planene gi en årsproduksjon på 4,3 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring på en 900 m lang strekning i Vasskrunbekken. Det er planlagt minstevannføring på 93 l/s om sommeren. Det foreligger ikke planer om effektkjøring av kraftverket.

Vasskrunbekken med tilhørende nedslagsfelt ligger i Lødingen kommune, Nordland Fylke. Elva ligger sørøst av fjellmassivet Svartskardtindan med vanninntaket i Vasskrunvatnet. Vasskrunbekken har sitt utløp i Gardsvatnet om lag 1 km nordvest for Svartskardet før den renner i Øksfjord.

På Svartskardet ligger et fritidsboligområde med ca. 25 hytter. Til hyttene er det bygget vei av enkel standard og kraftlinje.

Siden prosjektområde ikke har fastlandsforbindelse må transporten skje med hjelp av båt- og helikoptertransport. Ellers er det middels atkomstmuligheter til området. Det planlegges å bruke eksisterende skogsvei, som går halvveis inn til området hvor planlagt kraftstasjon skal ligge.

Av de viktigste ulemper nevnes reduksjon av inngrepsfrie områder, sterkt redusert vannføring på berørt elvestrekning, samt en generell økning av arealbruken i området.

Biologisk mangfold

Det er ikke påvist rødlistede arter eller verdifulle naturtyper innenfor influensområdet. Hele influensområdet er preget av trivielle miljøer og potensialet for rødlistede arter innenfor moser, lav, sopp og karplanter vurderes som lavt. For fugl (spesielt rovfugl) så er kunnskapsgrunnlaget for dårlig til at det gjøres vurderinger.

En gråor-heggeskog med høy produksjon, men begrenset utbredelse og artsmangfold ligger rett øst for Svartskarfossen. Denne vurderes å kun ha lokal verdi (verdi C) og berøres ikke direkte av inngrepene.

Det har vært observert ål (kritisk truet) på vandring oppover til Gårdsvatnet, men dette er mange år siden. Aktuelle strekning er nedenfor kraftstasjonutløpet og vil ikke ha innvirkning på vandringen.

Friluftsliv

Redusert vannføring nedenfor inntak vil kunne gi redusert opplevelsesverdi, og særlig merkbart i Svartskarforsen, hvor det er innsyn fra større områder i lavereliggende strøk. Dammen vil være synlig for folk som ferdes i området rundt Vasskrunvatnet, mens kraftstasjon kun vil være synlig langs Gårdsvatnet. Topografien gjør at inngrepene får begrenset innsyn.

FNF Nordland er ikke kjent med at det foregår noe særlig allmenn ferdsel eller organisert ferdsel ved elva. Siden det er fritidsboligområde på Svartskardet kan området og elva ha betydning for hytteeierne.

Landskap og inngrepsfrie naturområder (INON)

Tiltaket vil medføre et tap av INON sone 2 på 2,06 km². FNF Nordland er kritiske til de landskapsmessige konsekvensene ved redusert vannføring i Svartskarforsen og konsekvensene dette igjen medfører for opplevelsesverdien av området.

Konklusjon

FNF Nordland vurderer at det omsøkte tiltaket vil medføre betydelige inngrep og arealbeslag i forhold til beregnet kraftproduksjon. Området bærer preg av lite menneskelig aktivitet og inngrep kommer i konflikt med INON. Kraftig redusert vannføring vil også ha negative konsekvenser for landskapsverdier og opplevelskvaliteter, særlig Svartskarforsen.

Dalelva kraftverk i Tjeldsund kommune

Nøkkeldata om det omsøkte prosjektet

Dalelva kraftverk vil utnytte et fall på 170 m fra inntaket på kote 230 ned til kraftstasjonen som får utløp på kote 60. Det er samtidig planer om å overføre vann fra to bekker vest for Dalelva. Det vil bli gravd ned et 1550 m langt tilløpsrør på østsiden av elva. Eksisterende skogsvei og traktorvei/sti må utbedres over ca. 1,6 km og forlenges ca. 300 meter til hovedinntaket. Middelvannføringen er 0,56 m³/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 1,48 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2 MW, og etter planene gi en årsproduksjon på 5,3 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring på en ca. 1,6 km lang strekning i Dalelva, samt hhv. 300 og 500 meter i to bekker. Søker har planlagt å slippe en minstevannføring på 100 l/s i Dalelva hele året.

Naturmangfold

Det er ikke funnet biologiske verdier (rødlistearter, verdifulle naturtyper, truede vegetasjonstyper) som blir negativt påvirket av redusert vannføring.

Berggrunnen er nokså fattig i forhold til livsvilkår for flora. Naturtypekartleggingen i Tjeldsund kommune viser at Sjørdalen ligger i de botaniske fattigste delene av kommunen og det er ikke registrert naturtyper i naturbase for området. Det er registrert naturtyper av lokal verdi i tiltaksområdet, og disse vil påvirkes negativt av oppgradering av vei, nedgraving av rørgate og utbygging av kraftstasjon. Det er registrert gammel fjellbjørkeskog og gråorseljeskog i området som berøres av kraftstasjonen og oppgradering av skogsbilvei. Gråorseljeskog vurderes å være en lokalt viktig forekomst i Sjørdalen.

Det finnes viktige hekkelokaliteter for rovfugl, og dalen brukes også som trekkvei for elg.

Fiskeundersøkelser gjennomført i 2012 viste at Dalelva er anadrom de nederst ca. 250 m opp og til et fossefall på ca. 8 m, som utgjør vandringshinder for anadrom fisk. Oppstrøms vandringshinderet finnes en stasjonær bekkeørrestamme, mens det ble påvist noe sjørret på anadrom strekning. Elva opp til fossen som utgjør vandringshinder for anadrom fisk, har spredte gyteområder og den anadrome strekningen er sårbar og kort. Tettheten av yngel på den anadrome strekningen var relativt lav. På grunn av liten anadrom strekning og lav tetthet de tre siste år, vil bestandstatusen trolig vurderes til liten og sårbar. Det ble ikke foretatt funn av ål eller elvemusling, og vassdraget vurderes til og ikke være særlig egnet for disse.

Landskap og inngrepsfrie naturområder (INON)

Dalelva vil bli noe mindre fremtredende som landskapselement som følge av at vannføringen reduseres på strekningen mellom inntaksområdet og stasjonsområdet samt nedstrøms bekkinntak i de to sideelvene vest for Dalelva.

Inngrepet vil føre til bortfall av et inngrepsfritt område på 1,13 km² av klasse 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep). Et areal på 0,86 km² får endret status fra sone 1 (3-5 km fra tyngre tekniske inngrep) til sone 2. Det blir ingen endring i villmarkspregede områder (>5 km fra tyngre tekniske inngrep).

Friluftsliv

Området er mye brukt til friluftsliv og ferdsel, og det går en merket turløype grusuttaket rett nord for utløpet av elva. Stien fortsetter et stykke langs elva før den går videre vestover og opp til Bollfjellet og den ubetjente hytta Toralfsbu som drives av Harstad turlag. Det omsøkte tiltaket vil utvilsomt havne i konflikt med friluftsliv og redusere naturopplevelsen for de som ferdes i området og på turstien. Det er derfor viktig at det tas hensyn til hva Harstad Turlag mener i denne sammenheng. Lokalkunnskap viser at stien brukes en god del og et går også en sti videre sørover i dalføret.

Konklusjon

FNF Nordland mener det omsøkte prosjektet vil ha størst konsekvens for landskap, naturmangfold og friluftsliv. Det vil bli relativt mye inngrep i et område som er mye brukt til utøvelse av friluftsliv og det må derfor gjøres grundige vurderinger om inngrepene vil redusere eller forringe naturopplevelsen for de som ferdes i områder.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Lødingen kommune
Tjeldsund kommune
Nordland fylkeskommune
Fylkesmannen i Nordland v/ Miljøvernadv.
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Sametinget
Friluftslivets Fellesforbund